

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/12

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN MET BETREKKING TOT DE ZWARE BEROEPEN

SITUERING VAN HET ADVIES

Het regeerakkoord van 9 oktober 2014 bevat naast het optrekken van de pensioenleeftijd naar 67 jaar, ook specifieke pensioenmaatregelen voor zware beroepen in de privésector (werknemers en zelfstandigen) en in de openbare sector.

Eind april 2015 gaf de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, op vraag van de regering, een aanvullend advies rond zware beroepen en deeltijds pensioen. De expertencommissie ontwikkelde geen definitie en meent dat het vastleggen van een lijst van zware beroepen toekomt aan de sociale partners.

Bij wet van 21 mei 2015 (BS 22 mei 2015) werd het Nationaal Pensioencomité opgericht met als eerste opdracht om tegen eind 2015 het concept zware beroepen concreet uit te werken.

Bij wet van 10 augustus 2015 (BS 21 augustus 2015) werd de officiële pensioenleeftijd verhoogd naar 66 jaar in 2025 en naar 67 jaar in 2030.

ADVIES

1. Geen zware beroepen maar zware arbeidsomstandigheden

1.1. De FAVO vindt een reflectie vanuit de notie “zware beroepen” niet zinvol. Het al dan niet zwaar zijn van een beroep is immers direct afhankelijk van de arbeidsomstandigheden waarin het uitgeoefend wordt.

Bovendien is een beroep ook geen statisch en onveranderlijk gegeven.

Innovatie kan ertoe leiden dat een zwaar beroep de dag van vandaag, het niet meer zal zijn in 10 jaar.

Evenzeer is het zo dat een gemakkelijk beroep op de leeftijd van 30 dit misschien niet meer is bij 65 jaar.

Een toekomstgericht arbeidsmarkt- en pensioenbeleid moet daarom vertrekken van 'zware arbeidsomstandigheden' (zowel fysisch of psychisch) in plaats van 'zware beroepen'.

Daarom moet men de objectiverende factoren kennen :

- die ervoor zorgen dat een job niet gedurende een volledige loopbaan lang kan volgehouden worden;
- die ertoe leiden dat een specifieke beroep aan de basis kan liggen van een vroege ziekte of een vervroegd overlijden, rekening houdende met de vermindering van de fysiologische reserves met de leeftijd.

1.2. Aansluitend hierbij kan de FAVO zich helemaal niet terugvinden in het regeerakkoord dat voorziet dat de sociale partners een maximum aantal zware beroepen moeten vastleggen. Ofwel voldoen arbeidsomstandigheden aan de objectieve criteria, en dan is het een zwaar beroep. Ofwel voldoen de arbeidsomstandigheden niet aan de gestelde criteria, en dan is het een haalbare job.

2. Een preventief arbeidsmarktbeleid

2.1. Zoals de Commissie Pensioenhervorming in haar aanvullend rapport betoogt, is het via een vernieuwd arbeidsmarktbeleid en niet via een pensioenbeleid dat we ervoor moeten zorgen dat jobs maximaal werkbaar zijn en blijven. Een arbeidsmarktbeleid komt aan de bron tussen, een pensioenbeleid pas na de feiten. Meer specifiek moet het gaan om een verbetering van arbeidsinhoud, arbeidsorganisatie, arbeidstijdregelingen, opleidingsmogelijkheden en mogelijkheden om van job en/of functie te veranderen...

2.2. Heroriëntatie van werknemers naar lichtere jobs kan een deel van de oplossing zijn, maar maakt op zich geen einde aan de onwerkbaar jobs. Deze moeten door nieuwe werknemers ingevuld worden, die op hun beurt opgebrand of ziek zullen afhaken. De discussie moet daarom opengetrokken worden, waarbij niet alleen van de werknemers maar ook van de arbeidsinhoud en de arbeidsorganisatie aanpassingen gevraagd worden.

2.3. Op basis van objectief wetenschappelijk onderzoek moet vastgesteld worden welke arbeidsfactoren ervoor zorgen dat werknemers, zelfstandigen en ambtenaren een bepaalde job geen loopbaan lang kunnen volhouden. De Commissie Pensioenhervorming haalt terecht aan dat zij niet over de expertise beschikt om daaromtrent voorstellen uit te werken.

De FAVO meent dat deze opdracht best kan toevertrouwd worden aan een op te richten commissie binnen de AD Humanisering van de arbeid van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg waar in samenspraak met de sociale partners en met andere betrokken actoren (vooral bij arbeidsgeneeskunde) beoordelingscriteria kunnen vastgelegd worden.

3. Zwaar werk leidt tot versnelde loopbaanopbouw voor pensioen

3.1. Ook preventief arbeidsmarktbeleid kan niet alle zware arbeidsomstandigheden wegwerken. Er zullen dus altijd mensen zijn die geconfronteerd worden met de gevolgen van zwaar werk. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het uitvoeren van zwaar werk gecorreleerd is met welzijn en gezondheid, levensverwachting en levensverwachting in goede gezondheid.

Wie jarenlang zwaar werk heeft uitgeoefend en daardoor vroegtijdig sterft, zal in totaal minder pensioen trekken dan anderen.

3.2 Bij zware arbeidsomstandigheden is de FAVO van mening dat de opbouw van de loopbaan sneller moet verlopen dan normaal.

De FAVO stelt voor om de onder zware arbeidsomstandigheden gepresteerde arbeidstijd te vermenigvuldigen met een coëfficiënt (hoger dan 1), teneinde sneller aan de minimale loopbaanvoorwaarden te voldoen om een vervroegd pensioen te kunnen opnemen. De pensioenberekening dient in een correctie te voorzien om een mogelijk pensioenverlies te voorkomen.

4. Responsabilisering

Er moeten voldoende prikkels aanwezig zijn om meer preventief te kunnen handelen, en er voor te zorgen dat zware arbeidsomstandigheden minder zwaar worden door socio-technische of technologische innovaties.

De FAVO is van mening dat werkgevers moeten worden aangemoedigd om, door middel van aanpassingen in de werkorganisatie, zware arbeidsomstandigheden om te buigen naar niet-zware arbeidsomstandigheden. Laat de werkgever dit na, dan kunnen de sociale zekerheidsbijdragen die nodig zijn voor de versnelde loopbaanopbouw van deze werknemers, ten laste worden gelegd van deze werkgever. Zo wordt de werkgever gesensibiliseerd om snel deze werkomstandigheden aan te passen, waardoor de job een werkbare job wordt en de extra sociale zekerheidsbijdrage verdwijnt.

Bij zware job-kenmerken die (nog) niet kunnen verdwijnen door aanpassingen in de werkorganisatie moet de kost voor de versnelde loopbaanopbouw gedragen worden door de algemene solidariteit. Immers, de werkgever kan niets doen aan de maatschappelijke kost die samenhangt met het te vroeg uitstromen van deze werknemers. De samenleving, die toestaat dat mensen onder deze zware arbeidsomstandigheden hun loopbaan moeten afwerken, moet zelf ook deze kost dragen.

Goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van 10 november 2015.

De Ondervoorzitter,

Willy PEIRENS

De Voorzitter,

Luc JANSEN